

KARLSTADS KOMMUN

KOMMUNLEDNINGSKONTORET

PM – MEDBORGARDIALOG – SENIORER, 2020-03-06

Madeleine Hellberg, 054-540 12 34

madeleine.hellberg@karlstad.se

PM – Medborgardialog Seniorer

Underlag till Karlstad kommuns nya översiktsplan – Karlstad 2050

Innehåll

1	Inledning och bakgrund.....	3
2	Metod och syfte och mål.....	5
2.1	Metod.....	5
2.2	Syfte och mål – till samråd:.....	5
3	Sammanställning för respektive område.....	6
3.1	Rud:.....	6
3.2	Oskarslund/Gruvlyckan.....	6
3.3	Hagaborg:.....	7
3.4	Molkom:.....	7
4	Övergripande sammanfattning.....	9
4.1	Fysiska rörelsemönster och mötesplatser.....	9
4.2	Synergi mellan seniorer och barn.....	9
4.3	Trafik och parkeringar.....	10
4.4	Boenden.....	10
5	Slutsats.....	11
6	Referenser.....	12
7	Bilagor.....	13
7.1	Bilaga 1: Frågeformulär.....	13
7.2	Bilaga 2: Ifyllda kartor.....	14

1 Inledning och bakgrund

Denna medborgardialog är en av medborgardialogerna som vi genomför innan samrådet för nya översiktsplanen Karlstad 2050. Anledning till att dialog förts med seniorer är för att denna åldersgrupp förväntas öka markant i framtiden och målsättningen är att få fram kunskap som bidrar till planeringen av miljöer som främjar friska och välmående seniorer. Dialogen genomfördes i samband med fyra träffpunkter, där en träffpunkt är en mötesplats för social samvaro, stimulerande aktiviteter och att knyta nya vänskapskontakter (Karlstads kommun, 2017). De som är 65 år och äldre räknas som seniorer, men med avseende på att dialogen genomfördes på träffpunkter på trygghetsboenden eller vårdboenden, så bidrog det till att vi träffade flera som var 75 år och äldre. Att nå just den äldre delen av medborgarna var också grundtanken med att medverka vid träffpunkterna. För den äldre åldersgruppen är det även av extra stor betydelse att vi möter dem där de är, dvs. att vi utför uppsökande medborgardialog.

Under november och december 2018 genomfördes medborgardialog med seniorer i Karlstads kommun. Sammanlagt har ca. 100 personer medverkat.

Datum och plats för genomförande:

- Ruds trygghetsboende, Karlstad. 181105.
- Oskarslunds vårdboende, Karlstad. 181108.
- Hagaborgs vårdboende, Karlstad. 181109.
- Café Peking på Åsbacka vårdboende och trygghetsboende, Molkom. 181204.

Material: Kartor på området, färgpennor, anteckningsblock, frågeformulär.

De flesta medverkande vid träffpunkterna tillfrågades. De som inte deltog hade antingen inget intresse, inte tid, eller var för sjuka och svåra att kommunicera med. Överlag var det de som bodde på vårdboendena som inte medverkade, där en av aspekterna t. ex. var demens eller annan sjukdom.

Det var uppskattat att vi var på plats och pratade med dem och att de kunde vara med och bidra till Karlstads framtid. Extra uppskattat var att vi kom till dem och inte tvärt om. Att besöka medborgarna där de är och rör sig är ett bra sätt för att nå en bredare grupp människor och de som ofta inte kommer till tals. Detta gäller framförallt grupper som sällan medverkar i samband med t.ex. framtagande av ny översiktsplan.

Att möta seniorerna och prata med dem i smågrupper eller en och en var effektivt för att kunna få dialogen att framförallt handla om just den fysiska planeringen och därmed kunna få ”rätt svar” på frågorna. Genom att prata med dem så lyckades man få fram vad det är i den fysiska planeringen som:

- gör att de till exempelvis vistas i ett område.
- väljer att sitta på den bänken.
- ta just den vägen genom bostadsområdet.
- väljer att åka buss eller inte.

- vilka samhällsfunktioner de uppskattar och vill ha tillgång till.

Därmed får man ut mer av svaren än bara "här är det bra" eller "jag går aldrig ut på kvällen".

2 Metod och syfte och mål

2.1 Metod

Vi arbetade med uppsökande verksamhet där vi besökte fyra olika träffpunkter som genomfördes på olika geografiska platser i kommunen. Dialogen genomfördes på träffpunkter med ett musikframträdande då dessa oftast lockar flest medverkande. Om vi bara hade marknadsfört att ”Kommunen ska komma och ställa frågor till nya översiktsplanen” hade risken varit att väldigt få hade medverkat.

Dialogen genomfördes i samband med fikastunden efter musikframträdandet. Vi delade upp oss och satt med och pratade med seniorerna i samband med eller direkt efter fikaten. Vi ställde frågor med utgångspunkt från frågeformuläret i bilaga 1.

Vi använde oss av kartor från området för att kunna markera ut platser eller stråk som är bra eller dåliga, eller viktiga byggnader, samhällsfunktioner och mötesplatser. Ifyllda kartor finns i bilaga 2.

Efter träffpunkterna träffades vi som genomfört dialogen för att sammanställa svaren och kartorna.

2.2 Syfte och mål – till samråd:

Syfte och mål var att:

- Få svar på vad seniorerna behöver för de ska kunna trivas och må bra i sin vardag.
- Få reda på vad som är centralt för seniorerna i samhället utifrån ett ÖP-perspektiv.
- Få underlag för var olika funktioner behövs för seniorer i samhället, vilket kan utgöra underlag för avvägningar ur ett markanvändningsperspektiv.

3 Sammanställning för respektive område

Nedan följer en sammanställning av svaren och kartorna från respektive dialogtillfälle. Kartorna finns i bilaga 2.

3.1 Rud:

Det var inte endast boende på Rud som medverkade utan några bodde på andra platser i Karlstads kommun. De som inte var Rudsbors svarade ändå på frågorna men utgick från sitt område.

Många seniorer har bott i området under lång tid, vissa i över 50 år. De bor i lägenheter av olika storlek och vissa bor kvar i samma lägenheter som deras nu vuxna barn växte upp i, vilket kunde vara en femrumslägenhet. I området finns specifika boenden för seniorer, vilket är seniorboendet (65+) (Karlstads kommun, 2018) och trygghetsboendet i Ruds centrum. Flertalet trivs mycket bra i området och vill kunna bo kvar.

Värdet av att ha ett områdescentrum, med t.ex. mataffär, i närheten ses vara av betydelse då det bidrar till ett mer självständigt liv och till att skapa trevliga platser för interaktion, även om det bara kan handla om att sitta och titta på människor som rör sig på platsen.

Närheten till förskolor och skolor är ett bra inslag i området. Flertalet promenerar gärna i närheten skolorna/förskolorna eller sätter sig för att kunna titta på när barnen leker. Därför tycker seniorerna att det är viktigt att det finns möjligheter till sittplatser, i anslutning till lekplatser, skolor och förskolor eller andra platser som bidrar till liv i ett område som möjliggör ett passivt deltagande i en aktivitet.

Platser som ofta besöks i nuläget är:

- Ruds centrum med matbutik, vårdcentral, m.m.
- Rudskyrkan med dess olika verksamheter.
- Vårdboendet när det sker aktiviteter som exempelvis träffpunkter.
- Grönområdet i mitten av området, med dess promenadstråk.
- Ruds kyrkogård, för att promenera.
- Ruds elljusspår, för att kunna promenera i skogen.

3.2 Oskarslund/Gruvlyckan

Med hänsyn till att Oskarslunds vårdboende är ett demensboende så pratade vi endast med de som kom utifrån och besökte träffpunkten.

Ett problem som lyftes var att flertalet av lägenheterna på Gruvlyckan inte har hiss, vilket medför att det blir svårare och jobbigare för seniorerna att bo kvar i lägenheterna. Problematiken att ta sig ut om man har svårt att ta sig ner för trapporna medför att seniorerna inte går ut lika ofta, vilket kan medföra ett problem både ur ett socialt- och folkhälsoperspektiv. Trapporna blir ett hinder på grund av exempelvis rädslan för att trilla.

Man ansåg även att det är problematiskt att kunna ta sig fram och tillbaka till Växnäs och andra stadsdelar på sidan E18, eftersom tunneln under E18 är en kraftig barriär. Tunnelns branta lutning gör det svårt att gå där, framförallt om man t.ex. använder sig av en rullator eller annat typ av hjälpmedel för framkomlighet.

Värdet av att ha ett områdescentrum, med t.ex. mataffär, i närheten anses vara av betydelse då det bidrar till ett mer självständigt liv. Man besöker det även med avseende på att det är ett trevligt ställe med liv och rörelse där man kan sitta och titta på människor.

Att kunna vara där folk är och kunna medverka i aktiviteter utan att alltid själv vara aktiv anses ha högt värde.

3.3 Hagaborg:

Merparten som medverkade bodde i närområdet (Hagaborg, Norrstrand, Sundsta), och även boende på vårdboendet medverkade. Några bodde på trygghetsboendet på Hagaborg (Karlstads kommun, 2019), vilket endast ligger ca. 300 m från vårdboendet.

Man hade blandade åsikter kring att fortsätta bo i egen lägenhet eller flytta in på trygghetsboende eller vårdboende. Så länge man mestadels klarar sig själv vill man bo hemma, men av sociala anledningar hade flera sett en fördel med att bo i t. ex. seniorboende (+65), trygghetsboende eller vid ytterligare behov på vårdboende.

Mer specifikt så är utplacering och utformningen av bänkar och andra sittplatser viktigt längs de stråk där de promenerar/rör sig. God belysning längs stråken, och överlag inom boendeområdet, är en viktig aspekt.

Ett bra exempel på ett mycket uppskattat promenadstråk är cykel- och gångbanan längs med Klarälven vid Hagaborg. Fördelen är att cykel och gång är tydligt separerad med varsin gång- respektive cykelbana. De utplacerade bänkarna är också uppskattade, även om det hade varit bättre om de var asfalterat framför bänkarna som är placerade mellan cykel- och gångbanan och älven. Detta hade skapat bättre tillgänglighet för t.ex. de med rullator.

3.4 Molkom:

Flertalet av seniorerna som tillfrågades bodde inte på Åsbacka, detta på grund av att det i nuläget till stor del är ett demensboende. Åsbacka var från början tänkt som vårdboende och trygghetsboende dit man skulle kunna flytta när man inte längre klarade av att bo hemma. Därav ser Molkomseniorerna ett stort behov av att kunna flytta till lägenhet eller annat alternativt boende när man inte längre klarar av bo kvar i ett eget hus. Att Åsbacka till stor del har blivit ett demensboende anser många är ett tecken på att man skulle behöva ett till trygghetsboende och/eller vårdboende för de som inte är dementa.

Trygga övergångställen över de stora vägarna, t.ex 63:an, önskas för att lättare kunna ta sig över vägen.

Belysning längs med gångstråket vid Molkomsjön önskas för att vilja vistas där under dygnets mörka timmar.

4 Övergripande sammanfattning

Svaren skiljer sig en del mellan de olika områdena. Framförallt sticker Molkom ut gällande behovet av fler boendeformer.

4.1 Fysiska rörelsemönster och mötesplatser

- Behov av sittplatser längs stråk där man rör sig. Platser där man kan sitta ner och vila.
- Asfaltering framför sittplatser bidrar till bättre tillgänglighet.
- God belysning längs promenadstråk och vid sittplatser.
- Man går gärna och sätter sig där andra människor är och där det är liv och rörelse utan att själv vara aktiv. ”Man vill vara där andra människor är”.
- Värdet av att ha ett områdescentrum, med t.ex. mataffär, i närheten bidrar till ett mer självständigt liv och ett trevligt ställe att vara på för att bara sitta och titta på människor.
- Lokaler där man kan samlas och ha aktiviteter.

4.2 Synergi mellan seniorer och barn

- Möjligheten att sitta och titta när barnen leker. Detta sammanfaller eftersom förskolebarn eller skolbarn är ute och leker på dagarna och det är oftast då seniorerna är ute.
- Sammankoppla äldre- och seniorboenden med förskolor och skolor.
- Kunna vara en del av en händelse utan att aktivt delta. Deltagande kan se ut på många olika sätt. Kan vara ett sätt för att bryta ensamheten.

4.3 Trafik och parkeringar

- Tydligare separering mellan gång och cykel (Behandla cykeln som ett fordon). Promenaden längs Klarälven vid Hagaborg är uppskattat.
- Närhet till kollektivtrafiken, man vill ha det direkt utanför dörren. Exempelvis linje 13 hos Karlstadsbuss.
- Upplever att antalet parkeringar minskar, vilket ses som något negativt.
- Efterfrågar att ha det bekvämt och kunna parkera direkt utanför dörren.
- Skulle man exempelvis kunna införa Seniorparking, likt konceptet Familjeparkering?
- Trygga övergångsställen utan höga kantstenar som gör det svårt när man t.ex. har rullator.
 - Molkom: Trygga övergångsställen över de stora vägarna, exempelvis 63:an.

4.4 Boenden

- Seniorboende (+65) (Karlstads kommun, 2018) är en uppskattad boendeform som upplevs socialt och tryggt.
- Främja och skapa rullians gällande boendeformer.
Man önskar att det ska vara lönsamt och fördelaktigt (ekonomiskt) att flytta till något mindre.
Ex. flytta från hus till lägenhet när man blir äldre.
- Att det ska finnas tillgång till hiss där man bor.
- Molkom:
 - Glapp mellan ”bo i hus” och ”kan inte klara sig själv/behöver mycket stöd och vård”.
 - Behov av seniorboende, vårdboende och ett anpassat demensboende.
 - Hyreslägenheter

5 Slutsats

Aspekter att ta hänsyn till kopplat till den fysiska planeringen:

- Känslan av att vara självständig!
- Ha nära till eller lätt kunna ta sig till olika samhällsfunktioner.
- Behov av olika typer av boendemöjligheter. T.ex. minska glappet mellan att bo i eget hus och bo på vårdboende.
- ”Levnadsrummet”. Storleken på det område där man rör sig är oftast litet eftersom man rör sig inom kvarteret.
- Vara en del av en händelse eller aktivitet utan att alltid själv behöva vara aktiv.
- Kunna sitta och titta på människor i områdescentrumet och förskolebarn som leker.

6 Referenser

Karlstads kommun, 2017. *Aktiviteter, verksamhet för äldre, träffpunkt.*

[Online]

<https://karlstad.se/Omsorg-och-hjalp/senior/Traffpunkter/>

[Använd 09 12 2019].

Karlstads kommun, 2018. *Boende för äldre, Seniorboende (+65).* [Online]

<https://karlstad.se/Omsorg-och-hjalp/Boenden-sarskilda/Boende-for-aldre/Aldreboende-65/>

[Använd 15 12 2019].

Karlstads kommun, 2019. *Boende för äldre, KBAB:s trygghetsboende.*

[Online]

<https://karlstad.se/Omsorg-och-hjalp/Boenden-sarskilda/Boende-for-aldre/Trygghetsboende/>

[Använd 15 12 2019].

7 Bilagor

7.1 Bilaga 1: Frågeformulär

- Vart bor du?
- Vart (i staden/tätorten) brukar du oftast röra dig?
- Finns det områden du undviker och i så fall varför?
- Finns det någon plats, del av området som du uppskattar särskilt, och varför?
- Vad tycker du är bra med området?
- Tycker du att det är något som är mindre bra (dåligt) i området som vi bör tänka på när vi planerar?
- Vad tycker du ska finnas i området/staden för att du ska må så bra som möjligt?
- Vad är extra viktigt för dig som senior?
- Trivs du där du bor?
- Trivs du med din bostad? (Vill man bo kvar i sitt område – och i så fall varför)?
- Vilken service är viktig att ha i närheten (exempel: kollektivtrafik, livsmedel, apotek, vårdcentral... etc)?

7.2 Bilaga 2: Ifyllda kartor

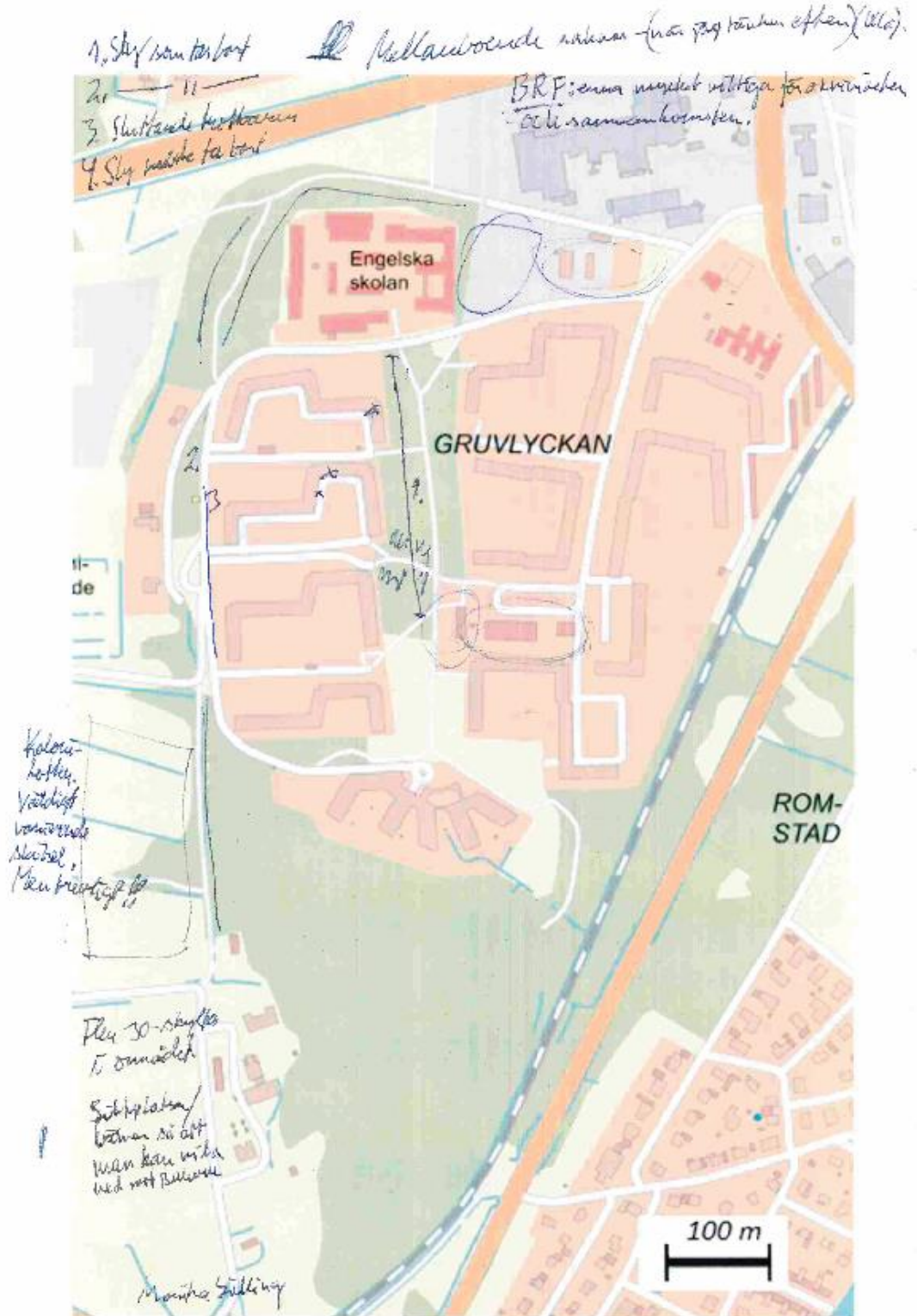
Färgförklaringar:

- Grön: Trevliga och bra platser och stråk.
- Röd: Platser och stråk som upplevs negativa eller otrygga.

Rud:

Oskarslund/Gruvlyckan:

Hagaborg/Norrstrand/Sundsta

